

FARMASIALIITTO

SUOMEN FARMASIALIITON KANNANOTTO PROVIISORIN KOULUTUSOHJELMA- UUDISTUKSESTA HELSINGIN YLIOPISTON FARMASIAN TIEDEKUNNALLE

Kannanoton päälinjaukset:

- Farmasian ylemmän korkeakoulututkinnon tulisi mahdollistaa proviisoreille laaja-alainen farmasian ammattiosaaminen sekä työelämätaidot.
- Opintojen aikana opiskelijoita tulee tukea opintojen suunnittelussa ja uramahdollisuuksien kartoittamisessa. Farmasialiitto esittää opintojaksoa "Proviisorin uramahdollisuudet" lisättäväksi proviisorin opintoihin.
- Opiskelijan oman aktiivisuuden lisäksi tiedekunnan henkilökunnan työelämäntuntemuksella, pedagogisella osaamisella ja yhteistyöllä on merkittävä rooli opiskelijan ammatti-identiteetin, työelämävalmiuksien ja farmasian ammattiosaamisen rakentumisessa
- Lääkekehityskaaren pakollisten opintojen määrää tulee laskea ja painopistettä tulee siirtää terveystaloustieteen puolelle. Tällä osaltaan mahdollistetaan opiskelijalle mahdollisuus syventyä paremmin oman mielenkiinnon mukaisiin opintoihin ja varmistetaan työelämässä lisääntyvä terveystaloustieteen ymmärtämisen tarve.
- Pakolliset luonnontieteiden opinnot tulee sisällyttää farmaseutin opintoihin.
- Proviisorin tutkinnossa tulee kiinnittää huomiota siihen, että farmaseuttivaiheen opinnot ovat riittävän vaativat.
- Tutkintorakenteen opintojaksoissa tulee huomioida tulevaisuuden työelämän tarpeet.

Suomalainen yhteiskunta ja työelämä ovat suuressa muutoksessa; muun muassa väestön ikärakenteen ja kuluttajakäyttäytymisen muutokset sekä kiihtyvällä vauhdilla uudistuva teknologia sekä digitalisaatio asettavat haasteita myös farmasian ammattilaisten tulevaisuuteen. Proviisorin koulutusohjelmauudistuksessa tulisi huomioida SOTE-integraatio, entistä edistyneisemmät lääkehoidot ja kliinisen farmasian kehittyminen sekä vuoden 2016 alusta implementoitu ammattipätevyysdirektiivi (2005/36/EY), joka määrittää proviisorin koulutuksen minimivaatimukset. Myös työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) julkaisema Terveysalan tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kasvustrategia (TEM 2014) ottaa kantaa tulevaisuuden osaamiseen, mikä koskettaa merkittävästi myös farmasian koulutusta ja sitä, millaisia farmasian asiantuntijoita työelämässä tarvitaan. Farmasian opetuksen uudistuminen vastaamaan tulevaisuuden tarpeita on siis välttämätöntä. Farmasialiiton kannanotto proviisorin koulutusohjelmauudistuksesta on koostettu luottamustoimisten jäsenten laajan keskustelun sekä jäsenkyselyn pohjalta.

Valmistuvalla proviisorilla tulee olla laaja-alainen farmasian ammattiosaaminen ja hyvät työelämätaidot

Peruskoulutuksen tehtävä on tuottaa laaja-alaiset valmiudet proviisorille, joka tarvitsee työssään syvällistä substanssiosaamista sekä suurien kokonaisuuksien hallintaa. Perusopinnoissa opiskelijoita tulee valmentaa ymmärtämään syvällisesti farmasian asiantuntijuus, omaksumaan elinikäisen oppimisen ideologia sekä antaa valmiudet toimia työelämässä eri lääkealan sektoreilla. Luonnontieteet luovat perustan tämän päivän työelämässä tarvittavalle farmaseuttiselle osaamiselle. Proviisorin tulee tuntee lääkekehityskaaren jokainen vaihe, kuitenkin siten, että opiskelija voi syventyä siihen aihealueeseen, jonka kokee omalle uralleen tarkoituksenmukaisimmaksi.

Farmasialiitto toteutti proviisorijäsenilleen jäsenkyselyn proviisorin työssä tarvittavista tiedoista ja taidoista (taulukko 1). Kyselyn laatimisessa käytimme apuna Aarresaari-verkoston kyselypohjaa, jota myös yliopistojen urapalvelut käyttävät säännöllisesti omissa kyselyissään. Kyselymme tulokset ovat samansuuntaisia Aarresaari-verkoston toteuttaman viimeisimmän uraseurantakyselyn tulosten kanssa (Aarresaari 2015).

Taulukko 1: Proviisorin työssä tarvittavat tiedot ja taidot (n=171) (asteikolla 1= ei lainkaan tärkeä... 5= tärkeä, 6= erittäin tärkeä).

Tiedot ja taidot	ka
Ongelmanratkaisutaidot	5,7
Tiedonhankintataidot	5,5
Organisointi- ja koordinoititaidot	5,4
Ryhmätyötaidot ym. sosiaaliset taidot	5,3
Analyttinen ja systemaattinen ajattelu	5,2
Neuvottelutaidot	5,1
Lainsäädännön tuntemus	5
Esimiestaidot	4,9
Projektinhallintataidot	4,9
Tieto- ja viestintätekniikan taidot	4,9
Suomen kielen viestintätaito	4,9
Oman alan teoreettinen osaaminen	4,9
Opetus-, koulutus- ja ohjaustaidot	4,7
Englannin kielen viestintätaito	4,6
Esiintymistaidot	4,6
Taloussuunnittelu ja budjetointi	3,9
Yritystoiminnan perusteiden tuntemus	3,9
Toimiminen monikulttuurisessa ympäristössä	3,9
Ruotsin kielen viestintätaito	2,7

Proviisorit pitävät oman alan substanssiosaamista tärkeänä, mutta lisäksi tarvitaan yleisiä, tehtävistä toiseen siirrettävissä olevia taitoja ja työllistymistä edistäviä valmiuksia. Tämän tulee näkyä myös proviisorin koulutusohjelmassa.

Työelämätaidot

Työelämässä tarvitaan tieteenalasta riippumattomia taitoja, jotka auttavat menestymään työelämässä. Farmasialiiton proviisorijäsenet pitävät tärkeimpinä työelämätaitoinaan tiedonhankinta-, ongelmanratkaisu- sekä organisointi- ja koordinoitaitoja (taulukko 1). Tiedonhankinta ja valtavan informaatiotulvan hallinta korostuvat jo nyt, ja tulevat korostumaan tulevaisuuden työelämässä entisestään. Jäsenkyselyn avoimissa vastauksissa nousi esiin myös muita yleisiä työelämätaitoja (taulukko 2)

Taulukko 2: Proviisorien työelämässä tarvitsemia yleisiä työelämätaitoja (n=171).

Elämönhallinta	Kommunikointitaito*	Ihmisten ja tehtävien johtaminen	Innovaatioiden ja muutosten vauhdittaminen
Itsensä johtaminen	Vuorovaikutustaidot	Organisointitaidot	Innovatiivisuus
Ongelmanratkaisutaito	Ryhmätyötaidot	Ihmissuhdetaidot	Ennakointitaidot
Analyttiset taidot	Suullinen viestintä	Projektityöskentelytaidot	
Oppimisen taidot	Esiintymistäitot	Tutkimus- ja kehittämisosaaminen	
Elinikäinen oppiminen	Kirjallinen viestintä	Johtamistaidot	
Epävarmuuden sieto	Neuvottelutaidot	Suunnittelutaidot	
Monikulttuurisuus	Verkostoituminen		
Kyky oppia ja omaksua uutta tietoa nopeasti	Kielitaito		
Kyky kriittisyyteen			

*kommunikointitaidot suomeksi ja englanniksi

Kyselyssä esiin tulleet taidot kuvaavat hyvin tämän päivän asiantuntijatyön luonnetta. Asiantuntijan tulee osata etsiä ja analysoida oleelliset asiat suuresta tietomäärästä, ratkaista ongelmia nopeasti ja sietää epävarmuutta. Viestintä- ja neuvottelutaitojen hallinta korostuvat erityisesti moniammatillisessa työympäristössä, jossa proviisorin tulee osoittaa asiantuntemuksensa ja osaamisensa. Projektijohtaminen, organisoitukyky ja henkilöstöhallinnolliset taidot korostuvat kaikilla farmasian sektoreilla. Erityisesti lääketeollisuudessa proviisorien tulee lisäksi hallita taulukossa

mainitut kommunikointitaidot myös englannin kielellä. Näiden yllä mainittuihin työelämän vaatimukseen tulisi saada valmiuksia jo proviisorin opintojen aikana.

Farmasian opetuksessa tulisi kehittää myös innovatiivisuutta ja tulevaisuuden ennakointia lakien ja asetusten toimimisen rinnalla. Farmasiassa tieto uudistuu nopeasti, minkä vuoksi elinikäisen oppimisen tulee muodostua asenteeksi jo yliopisto-opintojen aikana.

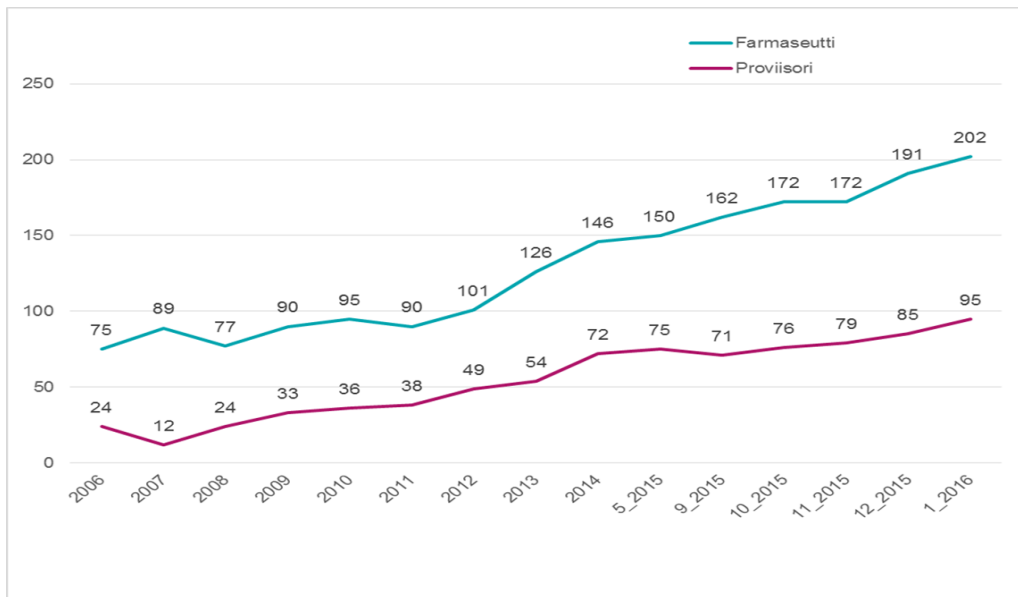
Monikulttuurisuus on arkipäivää tämän päivän työelämässä. Työpaikat ovat monikansallisia, työtä tehdään monikulttuurisessa ympäristössä useilla eri kielillä. Myös asiakkaat tulevat eri kulttuuritaustoista. Tämän näkökulman huomioiminen auttaa valmistuvia proviisoreja työelämässä.

Proviisorin osaamistavoiteluonnoksessa (luonnos 3.2.2016) työelämätaitoja on jo jonkin verran korostettu, mutta tätä tulisi painottaa vielä enemmän. Opiskeluun kuuluva pakollinen harjoittelu tukee osaltaan työelämätaitojen kehittymistä, mutta myös opintojaksoilla voidaan tukea työelämätaitojen oppimista kiinnittämällä huomiota opintojaksojen sisällä pedagogisiin ratkaisuihin (Virtanen ja Tynjälä 2015).

Opiskelijoiden uraohjaukseen tulee kiinnittää huomioita ja suunnata resursseja

Farmasialiiton proviisorijäsenistä vuoden 2016 alussa 52 % työskenteli apteekissa, 25 % lääketeollisuudessa ja tukussa, 9 % sairaaloissa ja terveyskeskuksissa ja 14 % valtiolla, yliopistolla ja Kelassa.

Proviisorien työllisyystilanne on heikentynyt viime vuosien aikana merkittävästi. Tammikuussa 2016 Suomessa oli 95 työtöntä proviisoria (Kuva1). Proviisorien työllisyystilanne on heikentynyt tasaisesti viimeisten kymmenen vuoden aikana, erityisesti apteekkisektorilta tulee huolestuttavia signaaleja. Farmasialiitto on huolestunut kehityksestä tänä talouden taantumien aikana, jolloin farmasian ammattilaisten asiantuntijuudella voitaisiin saavuttaa säästöjä yhteiskunnan eri alueilla (esim. lääkehoidon kokonaisarviointi). Tällä hetkellä ei ole syytä vähentää koulutusmääriä, mutta jos työttömyys kasvaa edelleen voimakkaasti on koulutusmääriä laskettava.

Kuva 1: Työttömien farmaseuttien ja proviisorien lukumäärät vuosina 2006-2016. Tarkasteluajankohhta joulukuu vuosina 2006-2014, vuonna 2015 toukokuu, syyskuu, lokakuu, marraskuu ja joulukuu (Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö).

Farmasialiiton mielestä tässä tilanteessa on ensisijaisen tärkeää kiinnittää huomiota proviisorin uravaihtoehtojen esittelemiseen ja ammatti-identiteetin rakentamiseen jo opintojen alkuvaiheessa. Valmistuvalla proviisorilla tulee olla vahva ammatti-identiteetti sekä realistinen käsitys omasta osaamisestaan ja työllistymismahdollisuuksistaan. Farmasialiitto esittää proviisorin opintojen neljännen vuoden alkuun pakollista opintojaksoa "**Proviisorin uramahdollisuudet**" (esim. 1-2 op.), jonka tavoitteena on esitellä erilaisia urapolkuja (myös tavallisuudesta poikkeavia), ja sitä, millaisia opintoja nämä ovat edellyttäneet. Tavoitteena on laajentaa proviisorio opiskelijoiden näkökulmaa omasta urapolusta perinteisen apteekkipolun lisäksi. Lisäksi opintojaksolla tulisi esitellä eri sektoreiden työllisyystilannetta nyt ja tulevaisuudessa (työllistymismahdollisuudet eri sektoreille). Apteekkariyrittäjyyden lisäksi myös muita yrittäjyysmahdollisuuksia tulee esitellä uramahdollisuutena. Opintojaksoon tulisi liittää HOPS, jonka pohjalta opiskelija suorittaa proviisorin tutkintonsa. Proviisorin opintojen aikana on myös tärkeää opettaa opiskelijoita tunnistamaan ja sanoittamaan omaa osaamista.

Opintojen ohjaukseen tulee lisätä resursseja. Ohjauksen tarve ilmenee myös Aarresaari-verkoston uraseurantatutkimuksessa, jonka mukaan vuonna 2005 valmistuneista farmaseuteista ja

FARMASIALIITTO

proviisoreista vain 59 % oli tavoitteidensa mukaisella työuralla (samaa mieltä tai täysin samaa mieltä) viisi vuotta valmistumisen jälkeen (Akava 2010).

Tiedekunnan henkilökunnan työelämätuntemuksella, pedagogisella osaamisella ja yhteistyöllä on merkittävä rooli opiskelijan ammatti-identiteetin, työelämävalmiuksien ja farmasian ammattiosaamisen rakentumisessa

Opetukseen osallistuvan henkilökunnan tulee olla tietoisia tämän päivän työelämän vaatimuksista ja käytänteistä sekä olla perehtynyt pedagogiikkaan. Koulutusohjelmauudistus vaatii laajaa kurssien sisältöön ja opetusmenetelmiin liittyvää kehitystyötä, mihin tulee ohjata resursseja. Eri oppiaineiden vastuuhenkilöiden tulee tehdä keskenään yhteistyötä ja arvostaa toistensa työtä. Mahdollisia henkilökohtaisia negatiivisia asenteita muita oppiaineita kohtaan ei saa siirtää opiskelijoille.

Farmasia on osa terveydenhuoltoa, minkä tulee näkyä farmasian koulutuksessa ja osastojen/tiedekuntien välisessä yhteistyössä sekä Farmasian tiedekunnan sijoittumisessa Helsingin yliopiston sisällä.

Yllä mainituilla asioilla on merkittävä rooli opiskelijan ammatti-identiteetin, työelämävalmiuksien ja farmasian ammattiosaamisen rakentumisessa, jotka ovat ensiarvoisen tärkeitä asioita työllistymisen näkökulmasta valmistuvalle proviisorille.

Huomioita tutkintorakenteesta

Farmasialiiton proviisorijäseniltä kysyttiin, mitkä tiedot ja taidot tulevat korostumaan heidän työssängsä tulevaisuudessa (taulukko 3). Taulukossa esitetään ne tiedot ja taidot, jotka nousivat esiin vähintään kahdella eri farmasian työskentelysektoreilla (apteekki, kunta, teollisuus- ja tukku sekä valtio/Fimea/yliopisto). Taulukossa esitetään yleisiä linjauksia, sillä proviisorien työtehtävissä vaadittu osaaminen vaihtelee merkittävästi sektoreittain. Tarkempaa sektorikohtaista tietoa toimitamme pyydettyäessä.

Taulukko 3: Mitkä tiedot ja taidot tulevat korostumaan tulevaisuudessa Suomen Farmasialiiton proviisorijäsenten mielestä (n=171).

Johtaminen ja taloudellinen osaaminen
Sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän tuntemus
Kliininen farmasia
Laatu
Moniammatillinen yhteistyö
Lainsäädäntö
Digitalisaatio ja teknologian kehittyminen

Johtaminen ja taloudellinen osaaminen nostettiin esiin jokaisella farmasian työskentelysektorilla. Proviisorilla tulee opintojen jälkeen olla ymmärrys johtamisen, talouden ja yrittäjyyden perusteista. Proviisoriopiskelijoita tulee valmentaa kehittämis- ja muutosprojekteihin sekä työnjohdollisiin ja henkilöstöhallinnollisiin tehtäviin, joihin he monesti heti valmistuttuaan pääsevät mukaan. Helsingin yliopistossa tällä hetkellä oleva Liiketalous ja johtaminen -kokonaisuus (9 op) on Farmasialiiton mielestä laajuudeltaan riittävä pakollisiksi opinnoiksi. Suurin osa proviisoreista päätyy esimieheksi ja esimiestyön perusteita käsitellään ko. opintojaksolla riittävästi. Esimiestyön syvempi opiskelu on valinnaisuuden ja täydennyskoulutuksen vastuulla.

Sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän tuntemus on kyselyyn vastanneiden proviisorien mielestä osa kaikilla sektoreilla työskentelevien proviisorien työtä. Proviisorin tulee osata sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen, rahoitus, ohjaus ja laadun/tulosten mittaaminen sekä ymmärtää oma roolinsa järjestelmässä. Proviisorin tulee lisäksi tietää, miten päätöksenteko yhteiskunnassamme toimii, jotta hän osaa vaikuttaa oikeassa paikassa oikeaan aikaan.

Proviisorien *kliinisen farmasian* osaamista tulisi lisätä, mutta sen opetus tulisi sisältyä jo farmaseuttiopintoihin. Lääkehoidon arvioinnin ja "lääkityslistojen lukutaidon" pitäisi kuulua jatkossa jokaisen farmasian ammattilaisen perusosaamiseen. Lisäksi proviisoreilla tulisi olla mahdollisuus syventyä kliiniseen farmasiaan, jolloin he voisivat toimia asiantuntijoina terveydenhuollossa, ja kliinistä työtä tekevien farmaseuttien valmentajina ja mentoreina.

Laatuosaaminen on proviisorin yksi ydinosamisaalueista; proviisorien tulee ymmärtää laadun merkitys farmasian asiantuntijana työn jokaisessa vaiheessa, laatuajattelun perusteet ja se, kuinka laatu rakennetaan tuotteeseen ja palveluun. Sosiaali- ja terveydenhuollossa laatuun liittyy läheisesti *potilas- ja lääkitysturvallisuus*, jonka implementointiin terveydenhuollon ammattilaisten peruskoulutukseen myös WHO on kiinnittänyt huomiota (WHO 2011). Proviisoreilla tulee olla mahdollisuus syventää osaamistaan potilas- ja lääkitysturvallisuuden tutkimuksesta ja kehittämisestä terveydenhuollossa.

Moniammatillinen yhteistyö on arkea tämän päivän työelämässä, minkä vuoksi siihen tulisi saada paremmat valmiudet proviisorin opintojen aikana. Tämä vaatii yhteisiä case-pohjaisia opintojaksoja muiden terveydenhuollon opiskelijoiden kanssa. Moniammatillisuuden opettamisessa yliopistolla on ratkaiseva rooli. Moniammatillinen harjoittelu, jota yliopistosairaaloissa (mm. OYS) jo toteutetaan, on loistava esimerkki tästä. Yliopiston tulee tukea opiskelijoiden vapaaehtoiseen työelämäharjoitteluun lähtemistä.

Proviisorien työssä *lainsäädännön* osaamisella on oma roolinsa. Jokaisen proviisorin tulee tuntea oman työtehtävänsä kannalta olennaiset normit, kuitenkin huomioiden se, että syvälinen asiantuntemus kehittyy vasta työelämässä.

Digitalisaatio ja teknologia luovat uusia haasteita farmasian alalla, jotka myös koulutuksessa tulee huomioida. Automatisaatio vaikuttaa läpi koko lääkehuoltoketjun, terveysteknologia (mm. lääkintälaitteet, sähköiset terveystalvolut ja hyvinvointiteknlologia) kehittyy nopeasti, erilaiset sovellutukset asiakkaille jo arkipäivää ja-, uudet teknologian lääkkeiden valmistuksessa ja annostelussa tekevät tuloaan.

Lääkehoitojen kehittyminen tulee huomioida jo farmaseutti-opintojen aikana ja osaamista tulee syventää proviisorin opinnoissa opiskelijan valitseman syventävien opintojen osalta mm. teknologiassa, farmakogenetiikassa ja lääkeneuvoonassa.

Lääkekehityskaaren osaaminen on tärkeä osa proviisorin opintoja, mutta sen pakollista laajuutta tulee laskea tämän hetkisestä, sillä vain pieni osa proviisoreista työllistyy lääkekehitykseen. Painoarvoa lääkekehityskaaressa tulee lisätä terveystaloustieteen ja lääketaloustieteen opetukseen, sillä proviisori joutuu tutkimaan, arvioimaan ja ratkaisemaan erilaisia taloudellisia kysymyksiä terveydenhuollossa terveys- ja lääketaloustieteen näkökulmasta. Terveys- ja lääketaloustiedettä

FARMASIALIITTO

voidaan hyödyntää monella farmasian sektorilla tällä hetkellä (lääketeollisuus, valtio- ja kuntasektorilla) ja tulevaisuudessa niiden rooli tulee korostumaan. Lisäksi proviisoriopintojen aikana tulee voida entistä enemmän keskittyä niihin opintoihin, jotka opiskelija katsoo oman tulevan työuransa kannalta tarkoituksenmukaisemmiksi.

Luonnontieteisiin liittyvät pakolliset opinnot (mm. kemia, ja fysiikka) tulee sisällyttää sopivassa laajuudessa jo farmaseutin opintoihin. Kemian ja fysiikan syventävien opintojen ja farmaseuttisen analytiikan ei ole tarpeen olla pakollinen kaikille proviisoreille, vaan ainoastaan heille, jotka tarvitsevat ko. taitoja syventävissä opinnoissaan. Proviisoriopinnoissa opiskelijalle tulee mahdollistaa opintojaksojen valitseminen oman mielenkiinnon ja HOPS:n mukaan.

Proviisorin tutkinnossa tulee kiinnittää huomiota siihen, että farmaseuttivaiheen opinnot ovat riittävän vaativat ja ohjaavat opiskelijaa maisterintutkinnon vaatimusten mukaisesti.

Proviisorin osaamistavoiteluonnoksessa (luonnos 3.2.2016) on nostettu esiin hyviä osaamistavoitteita. Farmasialiitto toivoo, että osaamistavoitteissa painotettaisiin vielä yrittäjyyttä, laatuosaamista, potilasturvallisuutta (sisältäen lääkitysturvallisuuden), kliinistä farmasiaa ja lääkehoito-osaamista.

Helsingissä 14.3.2016

Suomen Farmasialiitto ry

Kirsi Kvarnström
puheenjohtaja

Sanna Passi
koulutus- ja työvoimapolitiittinen asiamies

Lisätietoja kannanotosta antavat:

Koulutus- ja työvoimapolitiittinen asiamies Sanna Passi p. 050 466 7575, sanna.passi@farmasialiitto.fi
puheenjohtaja Kirsi Kvarnström p. 050 368 9187, kirsi.kvarnstrom@farmasialiitto.fi

Lähteet:

Aarresaariverkoston kysely vuonna 2009 korkeakoulututkinnon suorittaneille. Haettu internetistä 10.2.2016 www.aarresaari.net/download/53/uraseuranta_maisterit_2014_kooste/pdf

Virtanen A. ja Tynjälä P: Kohti työelämätaitoja kehittävää yliopistopedagogiikkaa –opiskelijoiden näkökulma. Yliopistopedagogiikka 1/2015.

Työ- ja elinkeinoministeriö: Terveystieteen tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kasvustrategia, TEM raportteja 12/2014. 2014. Haettu internetistä 10.2.2016.

www.tem.fi/files/40136/TEMrap_12_2014_web_26052014.pdf

World Health Organization (WHO). Patient Safety Curriculum Guide, Multi-professional Edition, Haettu internetistä 10.2.2016.

http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/44641/1/9789241501958_eng.pdf